

ISTRAŽIVANJE

POLOŽAJ RANJIVIH GRUPA NA TRŽIŠTU RADA: SRBIJA I EVROPSKA UNIJA*

Maja Jandrić**

E-mail: maja@ekof.bg.ac.rs

Dejan Molnar**

E-mail: dejanmolnar@ekof.bg.ac.rs

Rezime

Uprkos određenim poboljšanjima na tržištu rada u prethodnih nekoliko godina, primetno je da su osnovni indikatori – stopa aktivnosti, stopa zaposlenosti i stopa nezaposlenosti – u Srbiji u 2016. godini bili lošiji u odnosu na prosek EU-28. Osim toga, brojni pokazatelji su ukazali i na probleme vezane za kvalitet zaposlenosti u Srbiji: relativno visoko učešće ranjive zaposlenosti, visoka stopa neformalne zaposlenosti i niže učešće zaposlenih radnika koji imaju ugovore na neodređeno vreme.

Predmet rada je analiza položaja ranjivih grupa na tržištu rada u Srbiji nakon ekonomske krize, kao i poređenje sa stanjem u EU. U radu se konstatuje da se mladi i stariji pripadnici radne snage suočavaju sa posebnim problemima na tržištu rada. Stopa nezaposlenosti mladih je i dalje visoka u poređenju sa drugim evropskim zemljama, dok je u grupi starosti 55-64 godine primetno značajno učešće lica koja nisu ni zaposlena niti u penziji. Isto tako, u radu se ističe i dokumentuje da žene u proseku imaju niže zarade u odnosu na muškarce, kao i da se položaj žena na tržištu rada u odnosu na muškarce znatno poboljšava sa povećanjem nivoa obrazovanja.

Ključne reči: tržište rada, ranjive grupe, žene, mladi, starija lica, Srbija, EU.

* Ovaj rad je nastao na osnovu istraživanja pod nazivom „Kvalitet zaposlenosti i tržište rada u Srbiji”, koje je sprovedeno uz podršku Fondacije Friedrich Ebert Stiftung.

** Docent, Ekonomski fakultet Univerziteta u Beogradu.

UVODNA RAZMATRANJA

Reakcija tržišta rada na promene u proizvodnji (merene stopom rasta BDP-a) nije bila ista u periodu pre krize koja je nastupila 2008 – 2009. godine i u periodima za vreme i posle krize. Naime, period između 2001. i 2008. godine može se okarakterisati kao period u kojem se privredni rast nije adekvatno prenosio na rast zaposlenosti (elastičnost zaposlenosti u odnosu na BDP je bila manja od jedan). Ovakvo kretanje zaposlenosti u odnosu na BDP u Srbiji u periodu do 2008. godine je verovatno najvećim delom posledica tranzicionog restruktuiranja i otpuštanja viškova zaposlenih u privatizovanim preduzećima. Sa početkom ekonomske krize 2008 – 2009., elastičnost zaposlenosti u odnosu na BDP postaje pozitivna i veća od jedan, odnosno pad BDP-a bio je praćen još snažnijim padom zaposlenosti. Pad BDP-a u Srbiji je tokom krize bio praćen znatno većim padom zaposlenosti nego u mnogim drugim zemljama Centralne i Istočne Evrope¹. Veliko smanjenje zaposlenosti koje se desilo tokom krize bilo je rezultat istovremenog uticaja ekonomske krize i drugih ekonomskih faktora, koji su vezani pre svega za dovršetke procesa tranzicionog restrukturiranja i privatizacije. Ipak, prema podacima Ankete o radnoj snazi (ARS) u prethodnih nekoliko godina tržište rada u Srbiji doživljava značajan oporavak. Važno je uzeti u obzir činjenicu da ekonomska kriza nije ostavila jednake posledice na sve aktere na tržištu rada, tako da je posebno važno razmotriti položaj ranjivih grupa na tržištu rada (žene, mladi, stariji)².

S obzirom na nekoliko prilagođavanja metodologije ARS u prethodnoj deceniji, praćenje stanja na tržištu rada u Srbiji je donekle otežano. Ova metodološka usklađivanja su svakako bila neophodna, ali s druge strane nije moguće formiranje vremenske serije sa potpuno uporedivim podacima u dužem posmatranom periodu. Zbog toga su podaci o osnovnim indikatorima tržišta rada podeljeni u dve tabele: prva (Tabela 1.) se odnosi na period 2008 – 2014. godina, dok druga (Tabela 2.) sadrži revidirane podatke za 2014. godinu (po novoj metodologiji), kao i podatke za 2015. i 2016. godinu³.

¹ Za detalje videti: https://www.fren.org.rs/sites/default/files/qm/072_015%20QM21%20CEO.pdf, str. 20.

² v. Aleksić (2017), str. 125-154.

³ S obzirom da je u toku 2015. godine izvršena značajna promena metodologije, Republički zavod za statistiku je objavio i revidirane podatke za 2014. godinu kako bi se obezbedila uporedivost. Međutim, ne postoje revidirani podaci za godine pre 2014. koji bi bili u potpunosti uporedivi sa podacima od 2015. na dalje.

Tabela 1. Kretanje osnovnih pokazatelja stanja na tržištu rada (15-64), 2008-2014.

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Stopa nezaposlenosti	14,4	16,9	20,0	23,6	24,6	23,0	19,7
Stopa zaposlenosti	53,7	50,4	47,2	45,4	45,3	47,5	49,6
Stopa aktivnosti	62,7	60,6	59,0	59,4	60,1	61,6	61,8

Izvor: ARS

Tabela 2. Kretanje osnovnih pokazatelja stanja na tržištu rada (15-64), 2014-2016.

	2014.	2015.	2016.
Stopa nezaposlenosti	19,9	18,2	15,9
Stopa zaposlenosti	50,7	52,0	55,2
Stopa aktivnosti	63,3	63,6	65,6

Izvor: ARS

Podaci o kretanju stope zaposlenosti, nezaposlenosti i neaktivnosti ukazuju na značajan oporavak tržišta rada u periodu posle 2012. godine. Stopa nezaposlenosti je u periodu 2014 – 2016. smanjena sa 19,9% u 2014. godini na 15,9% u 2016. U isto vreme stope aktivnosti i zaposlenosti su povećane. Stopa zaposlenosti je sa 50,7% u 2014. godini značajno porasla na 55,2% u 2016. godini. Ipak, važno je napomenuti da su, i pored poboljšanja na tržištu rada u prethodnom periodu, osnovni indikatori – stopa aktivnosti, stopa zaposlenosti i stopa nezaposlenosti su u Srbiji u toku 2016. godine bili lošiji u odnosu na prosek EU-28.

Stopa aktivnosti lica starosti između 15 i 64 godine je u 2016. godini u Srbiji iznosila 65,6%, što je u odnosu na prosek EU-28 i dalje nisko (v. Sliku 1.). U posmatranoj grupi evropskih zemalja, samo je Italija imala stopu aktivnosti na nižem nivou od Srbije, dok su Hrvatska i Rumunija imale stopu aktivnosti na istom nivou kao i Srbija.

Slika 1. Stopa aktivnosti u Srbiji i EU-28 (15-64), 2016.

Izvori: Anketa o radnoj snazi (ARS) i Eurostat

Slična situacija je i sa *stopom zaposlenosti*. Iako je u odnosu na 2014. godinu ona značajno povećana, u odnosu na druge evropske zemlje ova stopa je i dalje niska (v. Sliku 2.). Od svih posmatranih evropskih zemalja, samo u Grčkoj ovaj pokazatelj ima nižu vrednost u odnosu na Srbiju. Primera radi, u Švedskoj, koja u 2016. godini beleži najvišu stopu zaposlenosti u EU-28, ona iznosi čak 76,2%. Srbija je trenutno i ispod cilja zacrtanog u Nacionalnoj strategiji zapošljavanja 2011 – 2020., koja predviđa dostizanje stope zaposlenosti od 61,4% u 2020. godini u ovoj starosnoj grupi.

Slika 2. Stopa zaposlenosti u Srbiji i EU-28, (15-64), 2016.

Izvori: ARS i Eurostat

Poređenje *stope nezaposlenosti* u Srbiji i drugim evropskim zemljama navodi na iste zaključke kao i ostale dve posmatrane stope – stanje na tržištu rada u Srbiji je i dalje znatno lošije nego u najvećem broju evropskih zemalja (v. Sliku 3.). I pored značajnih poboljšanja na tržištu rada, u 2016. godini je

samo u dve evropske zemlje stopa nezaposlenosti bila viša nego u Srbiji: u Grčkoj i u Španiji.

Slika 3. Stopa nezaposlenosti u Srbiji i EU-28, (15-64), 2016.

Izvori: ARS i Eurostat

1. POLOŽAJ ŽENA NA TRŽIŠTU RADA U SRBIJI

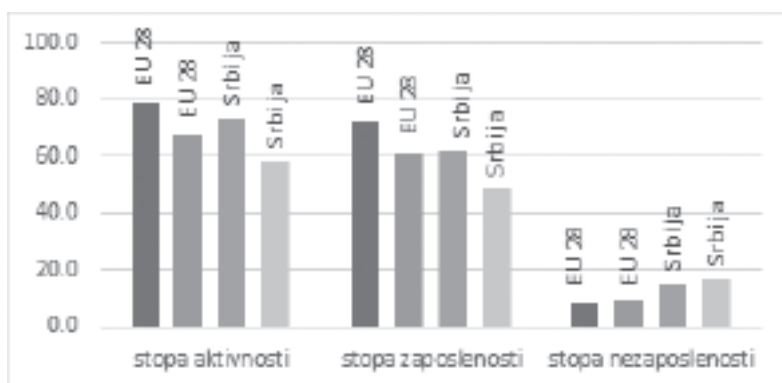
Sve tri posmatrane stope (stopa aktivnosti, stopa zaposlenosti i stopa nezaposlenosti) su kod žena lošije nego kod muškaraca, ali je važno naglasiti da se te razlike smanjuju sa stepenom obrazovanja. Kada posmatramo stope aktivnosti i zaposlenosti, relativni položaj žena u odnosu na muškarce je najlošiji u grupi sa nižim nivoima obrazovanja. U Srbiji je u 2016. godini stopa aktivnosti žena starijih od 15 godina sa nižim nivoima obrazovanja bila za skoro 20 procentnih poena ispod stope aktivnosti muškaraca sa istim nivoom obrazovanja, dok je razlika u stopama zaposlenosti takođe bila velika – stopa zaposlenosti je bila za oko 16 procentnih poena niža kod žena. Kod muškaraca i žena sa srednjim nivoom obrazovanja ove razlike su manje, da bi kod lica sa visokim nivoom obrazovanja razlike u stopama aktivnosti i zaposlenosti skoro i nestale – čak se uočava da je stopa aktivnosti žena sa visokim nivoom obrazovanja viša od stope aktivnosti kod visokoobrazovanih muškaraca. Sve ovo ukazuje da je obrazovanje jedan od veoma važnih faktora koji omogućuje bolji položaj žene na tržištu rada u Srbiji.

Kvalifikaciona struktura lica starijih od 15 godina je u skladu sa navedenim činjenicama o tome da su žene u mnogo većoj meri sklone

završavanju visokih nivoa obrazovanja. Naime, udeo žena sa visokim nivoima obrazovanja u ukupnom broju lica starijih od 15 godina je viši (19%) nego što je to slučaj sa muškarcima (17%). Ove razlike su još izraženije kada se posmatra samo grupa zaposlenih lica. Približno jedna trećina (tačnije, 31%) zaposlenih žena ima visoki nivo obrazovanja, dok je kod zaposlenih muškaraca ovo učešće na nivou od oko 20%.

Iako jaz između muškaraca i žena na tržištu rada, posmatran kroz tri stope (zaposlenosti, nezaposlenosti i aktivnosti) postoji i u Evropskoj uniji, primetno je da je on u Srbiji veći nego u EU-28 (Slika 4.). Stopa zaposlenosti žena u Srbiji od 48,4% je među najnižima u Evropi.

Slika 4. Stope aktivnosti, zaposlenosti i nezaposlenosti kod muškaraca i žena (15-64): Srbija i EU-28, 2016.

Izvor: ARS, Eurostat

Kada su u pitanju razlike u zaradama između muškaraca i žena primećuju se slični obrasci: žene u proseku imaju niže zarade u odnosu na muškarce. Pilot istraživanje o strukturi zarada u 2014. godini koje je sproveo RZS⁴ pokazalo je da su žene bile plaćene manje od muškaraca za 8,7%. Drugim rečima, prosečna zarada po času kod žena je iznosila tek 91,3% od prosečne zarade po času kod muškaraca.

Kompleksnija istraživanja platnog jaza u Srbiji pružaju uvid u razlike u zaradama između muškaraca i žena sa istim radnim karakteristikama

⁴ <http://www.stat.gov.rs/WebSite/userFiles/file/Zaposlenost%20i%20zarade/Sajt-SES%20publikacija.pdf> (pristup: 01.04.2018.).

(obrazovanje, radno iskustvo, zanimanje, sektor delatnosti i sl.)⁵. Autori na osnovu analize podataka iz ARS⁶ nalaze da, kada se uporede zarade muškaraca i žena sa istim radnim karakteristikama (vezanim za obrazovanje, radno iskustvo, zanimanje, sektor delatnosti i sl.), pokazuje se da žene zarađuju oko 11% manje od muškarca. Drugim rečima, žena u Srbiji bi morala da radi 40 dodatnih radnih dana kako bi zaradila istu godišnju zaradu kakvu ima muškarac sa njenim radnim karakteristikama⁷.

2. POLOŽAJ MLADIH (15-24) NA TRŽIŠTU RADA U SRBIJI

Dve starosne grupe na tržištu rada u Srbiju su u posebno ranjivom položaju: mladi starosti 15-24 godine i stariji pripadnici radne snage (starosti 50-64 godine). I jedna i druga grupa imaju znatno niže stope aktivnosti i zaposlenosti nego lica iste starosti u EU-28 (v. Tabelu 3.). Posebno zabrinjava položaj mladih — stopa nezaposlenosti mladih je u Srbiji i dalje visoka u poređenju sa drugim evropskim zemljama. Samo Grčka, Španija i Italija beleže veće stope nezaposlenosti mladih u 2016. godini (47,3%, 44,4% i 37,8%, redom, u odnosu na 34,9% u Srbiji). Pored generalnih karakteristika tržišta rada u Srbiji (niska stopa aktivnosti stanovništva radnog uzrasta, visoka segmentiranost, regionalne razlike, i sl.), poseban problem za mlade predstavlja i strukturna nezaposlenost koja je povezana za nedostacima u sistemu obrazovanja.

Tabela 3. Stope aktivnosti, zaposlenosti i nezaposlenosti u starosnoj grupi 15-24, Srbija i EU-28, 2016.

		stopa aktivnosti	stopa zaposlenosti	stopa nezaposlenosti
15-24	Srbija	30,3%	19,7%	34,9%
	EU-28	41,5%	33,7%	18,7%

Izvor: ARS, Eurostat

⁵ Avlijaš et al. (2013).

⁶ Podaci ARS se ovde odnose na zaposlene za platu.

⁷ Avlijaš et al. (2013), str. 9.

Generalno gledano, pojava privremenih oblika zaposlenja (tačnije, svih oblika zaposlenja koja nisu na neodređeno vreme) je kod mladih češća nego u ostalim starosnim grupama⁸, što je povezano sa više faktora. Neki od ovih faktora se odnose na situacije kada mladi svesno biraju ovakvu vrstu poslova u cilju obuke, usavršavanja, i slično. Ovakvi poslovi, iako su privremenog karaktera, mogu da doprinesu povećanju znanja, sposobnosti i produktivnosti, pa time i povećavaju šanse za kasnije pronalaženje stabilnog zaposlenja i ostvarivanje veće zarade. Jedan deo mladih pokušava da uskladi obrazovanje i rad, što ostvaruju kroz privremene oblike zapošljavanja ili kroz zapošljavanje sa nepunim radnim vremenom. Deo poslodavaca zapošljava mlade u nekom od oblika privremenog zapošljavanja kako bi procenili njihove sposobnosti, s obzirom da su zaposleni iz ove starosne grupe često bez radnog iskustva. Ipak, problemi nastaju kada mladi ostaju „zarobljeni“ na privremenim oblicima zaposlenja. U velikom broju evropskih zemalja glavni razlog privremenog zaposlenja u starosnoj grupi 15-24 je nemogućnost nalaženja stalnog posla, što znači da rad na ovoj vrsti poslova, ipak, veoma često nije voljan izbor. Važno je imati na umu da mladi nisu u potpunosti homogena grupa. Različite podgrupe (žene, niskokvalifikovani, lica iz ruralnih sredina, i sl.) se neretko sreću sa specifičnim problemima na tržištu rada, pri čemu je važno istaći da istraživanja pokazuju da je nivo obrazovanja veoma važan faktor koji pozitivno utiče na kvalitet radnog mesta za mlade. Nažalost, ponekad visok nivo obrazovanja nije garancija da će zaposlenje biti bez elemenata prekarnosti.

Loš položaj mladih na tržištu rada, koji je određen ne samo stopom nezaposlenosti, nego i kvalitetom zaposlenosti, ima brojne lične, ekonomske i šire socijalne posledice koje se odnose na različite sfere, kao što su održivi rast, migracije, pitanja osnivanja porodice, i mnoge druge.

Razlike u položaju mlađih muškaraca i mlađih žena na tržištu rada (između 15 i 24 godine) su u Srbiji znatno izraženije nego u EU-28. Potrebno je imati u vidu i činjenicu da u Srbiji mlade žene duže ostaju u obrazovnom sistemu od mlađih muškaraca i da su one u mnogo većoj meri sklone završavanju visokih nivoa obrazovanja⁹. U Srbiji je u 2014. godini više od polovine svih upisanih i diplomiranih studenata (na sve nivoe studija) činile žene¹⁰. Ipak, istovremeno zabrinjava činjenica da je, prema podacima Ankete o radnoj snazi, u 2016. godini udeo mladih koji niti rade niti su u

⁸ Ovo je slučaj za sve zemlje za koje postoje podaci na Evrostatu.

⁹ Marjanović (2016), str. 2.

¹⁰ Statistički godišnjak Republike Srbije, 2016, RZS

bilo kakvom sistemu obrazovanja u ukupnoj populaciji mladih između 15 i 24 godine (tzv. NEET stopa) nešto veći kod žena nego kod muškaraca, kao i da više od polovine mladih žena iz grupe NEET (nisu ni zaposlene, ni u obrazovnom sistemu, niti na obuci) nije aktivno na tržištu rada¹¹. Ovakvi podaci ukazuju da postoji određena polarizacija – s jedne strane, značajno je učešće žena u visokim nivoima obrazovanja, ali s druge strane, žene koje napuste obrazovanje i uđu u tzv. NEET grupu pokazuju značajnu sklonost da se povuku sa tržišta rada.

3. POLOŽAJ STARIJIH LICA (50-64) NA TRŽIŠTU RADA U SRBIJI

Starija lica na tržištu rada u Srbiji su u posebno ranjivom položaju. Većina zemalja EU se suočava sa promenom strukture stanovništva izazvanom produženjem životnog veka stanovništva i niskom stopom nataliteta, čime pitanja vezana za aktivnije učešće starijih lica na tržištu rada sve više dobijaju na značaju. Srbija se, kao i druge evropske zemlje, suočava sa problemom starenja stanovništva. Projekcije radne snage za Srbiju u periodu 2010 – 2050. pokazuju da udeo stanovništva radnog uzrasta (15-64 godine) u ukupnom stanovništvu opada u sve tri posmatrane varijante fertiliteta (varijanta srednjeg, visokog i niskog fertiliteta), dok se udeo radnika starosti između 55 i 64 godine u stanovništvu radnog uzrasta prema ovim projekcijama do 2050. godine povećava (osim u varijanti visokog fertiliteta, kada praktično stagnira)¹². Usled delovanja procesa demografskog starenja opada udeo radno sposobnih u ukupnoj populaciji, dok se istovremeno povećava prosečna starost radnog kontingenta i raste udeo starijih generacija unutar njega. Budući da su u pitanju starosne grupe s nižim stopama aktivnosti, oba efekta mogu da deluju na smanjenje opšte stope aktivnosti unutar radnog kontingenta¹³.

Položaj starijih lica na tržištu rada posmatran na osnovu stope aktivnosti, stope zaposlenosti i stope nezaposlenosti je u Srbiji znatno lošiji nego u EU-28 (v. Tabelu 4.).

¹¹ Marjanović (2016), str. 2.

¹² http://webrzs.stat.gov.rs/Website/repository/documents/00/00/37/45/projekcije_radne_snage.pdf (pristup: 31.03.2018.).

¹³ Radivojević i Nikitović (2010), str. 461.

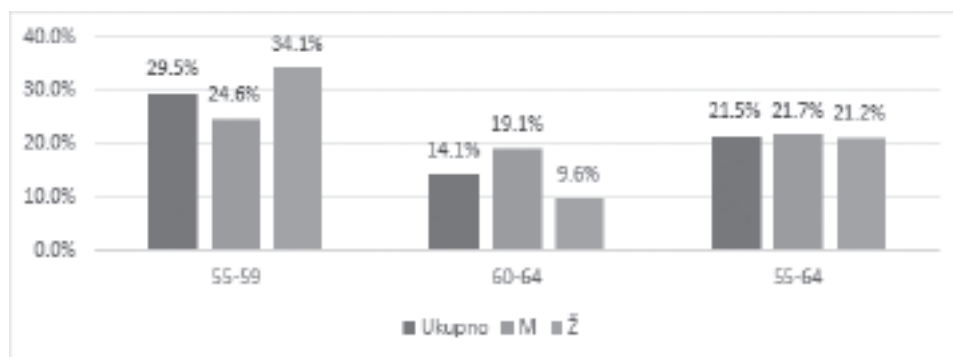
Tabela 4. Stope aktivnosti, zaposlenosti i nezaposlenosti u starosnoj grupi 50-64, Srbija i EU-28, 2016.

		stopa aktivnosti	stopa zaposlenosti	stopa nezaposlenosti
50-64	Srbija	56,1%	50,5%	9,9%
	EU-28	67,8%	63,4%	6,5%

Izvor: ARS, Eurostat

U posebno teškom položaju su lica koja nisu ni zaposlena niti su u penziji. Prema procenama napravljenim na osnovu nekoliko izvora podataka, blizu 30% lica starosti između 55 i 59 godina spada u ovu kategoriju (Slika 5.)¹⁴.

Slika 5. Učešće lica koja nisu ni u penziji niti zaposleni po starosti i polu, 2015.

Izvori: ARS, RFPIO, procene broja stanovnika Republičkog zavoda za statistiku

Analiza podataka iz Ankete o radnoj snazi u periodu 2008 – 2014. pokazuje da je u ovoj starosnoj grupi značajno prisustvo obeshrabrenosti u pogledu nalaženja zaposlenja. Naime, kao glavni razlog zbog kojeg nisu tražili posao, neaktivna lica pored penzije, sve češće navode i bolest i nesposobnost, kao i obeshrabrenost u pogledu nalaženja posla. Imajući u vidu

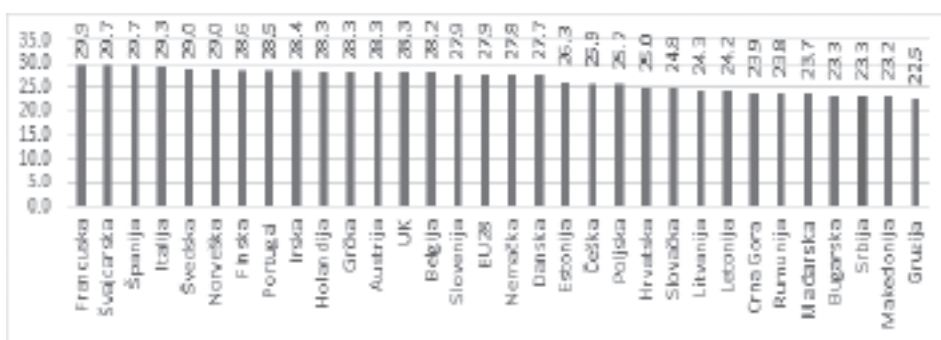
¹⁴ S obzirom na činjenicu da su korišćeni podaci iz više različitih izvora, dobijene procenite bi trebalo posmatrati kao aproksimaciju ukupnog učešća lica koja nisu ni zaposlena niti su u penziji, a ne kao preciznu ocenu.

demografske promene, aktuelne reforme penzijskog sistema i promovisanje koncepta aktivnog starenja s jedne, i relativno visoka učešća lica koja nisu ni zaposlena ni u penziji, kao i njihovu sve veću obeshrabrenost u pogledu nalaženja zaposlenja s druge strane, jasno je da se ova grupa suočava sa velikim izazovima na tržištu rada i da će ovaj problem vremenom postajati sve veći.

Poseban problem sa kojim se suočavaju lica iz ove starosne grupe odnosi se na već pomenuta ograničenja vezana za bolest ili nesposobnost za rad usled zdravstvenih problema. Na probleme vezane za zdravlje ukazuju i podaci o očekivanoj dužini života. Naime, očekivana dužina života u posmatranim starosnim grupama (50, 55 i 60 godina) je u 2015. godini u Srbiji bila za četiri do pet godina niža nego u EU-28. Kod žena je u sve tri starosne grupe očekivana dužina života niža nego u bilo kojoj članici EU-28, dok je kod muškaraca ona približno na nivou članica EU sa najnižim vrednostima ovog pokazatelja.

U odnosu na zemlje EU sa najvišom očekivanom dužinom života za žene u datim starosnim grupama (Francuska i Španija), u Srbiji se očekuje da će žene iste starosti (50, 55 ili 60 godina) živeti čak sedam godina kraće, dok je kod muškaraca jaz između Srbije i najbolje pozicioniranih zemalja EU takođe na sličnom nivou. Razlike u očekivanim dužinama života za sva lica starosti 55 godina prikazane su na Slici 6.

Slika 6. Očekivana dužina života za lica starosti 55 godina, 2015. godina

Izvor: Eurostat, <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do> (pristupljeno 27.6.2017.)

Navedeni demografski pokazatelji u posmatranim starosnim grupama ukazuju na lošije zdravlje i manju sposobnost lica iz ovog starosnog kontingenta da aktivno učestvuju na tržištu rada. Kako je učešće posmatranih starosnih grupa u ukupnom stanovništvu radnog uzrasta visoko, to ima posledice i na ukupnu aktivnost na tržištu rada. S druge strane, postavlja se pitanje kolike su šanse za ostanak na tržištu rada lica iz ove starosne grupe u uslovima i dalje relativno visoke ukupne nezaposlenosti, visoke dugoročne nezaposlenosti i posledično obeshrabrenosti u ovoj starosnoj grupi, kao i problema vezanih za zdravlje.

ZAKLJUČAK

Osnovni indikatori stanja na tržištu rada u Srbiji – stopa aktivnosti, stopa zaposlenosti i stopa nezaposlenosti su, i pored oporavka u prethodnih nekoliko godina, u toku 2016. godine bili lošiji u odnosu na prosek EU-28. Pored toga što je stopa zaposlenosti od 55,2% u odnosu na evropske uslove i dalje niska, kvalitet zaposlenosti je u Srbiji na nižem nivou nego u EU-28.

U radu se ističe da je položaj žena na tržištu rada lošiji u odnosu na muškarce, ali i da je obrazovanje jedan od veoma važnih faktora koji omogućuje bolji položaj žene na tržištu rada u Srbiji. Sa porastom nivoa obrazovanja razlike u aktivnosti i zaposlenosti između muškaraca i žena se smanjuju, čak i nestaju.

Dve starosne grupe na tržištu rada u Srbiju su u posebno ranjivom položaju: mladi starosti 15-24 godine i stariji pripadnici radne snage (starosti 50-64 godine). Loš položaj mladih, koji je određen ne samo stopom nezaposlenosti, nego i kvalitetom zaposlenosti, ima brojne lične, ekonomske i šire socijalne posledice koje se odnose na različite sfere, kao što su održivi rast, migracije, pitanja osnivanja porodice, i mnoge druge. Istraživanja pokazuju da je nivo obrazovanja veoma važan faktor koji pozitivno utiče na kvalitet radnog mesta za mlade. Nažalost, ponekad visok nivo obrazovanja nije garancija da će zaposlenje biti bez elemenata prekarnosti.

Kada je reč o licima starosti 50-64 godine, imajući u vidu demografske promene, aktuelne reforme penzijskog sistema i promovisanje koncepta aktivnog starenja s jedne, i relativno visoka učešća lica koja nisu ni zaposlena ni u penziji, kao i njihovu sve veću obeshrabrenost u pogledu nalaženja zaposlenja s druge strane, jasno je da se i ova grupa suočava sa velikim izazovima na tržištu rada.

POSITION OF VULNERABLE GROUPS ON LABOR MARKET: SERBIA AND THE EUROPEAN UNION

Abstract

Despite some improvements in the labor market in the past few years, it is noticeable that the main indicators - activity rate, employment rate and unemployment rate - were lower in Serbia in 2016 compared to the EU-28. In addition, many indicators pointed to problems related to the quality of employment in Serbia: relatively high share of vulnerable employment, high rate of informal employment and lower share of employees with permanent contracts.

The subject of the paper is an analysis of the position of vulnerable groups in the labor market in Serbia after the economic crisis, as well as a comparison with the situation in the EU. The paper concludes that young and senior members of the work force are facing special problems in the labor market. The unemployment rate of young people is still high compared to other European countries, while in the age group 55-64, the participation of persons who are neither employed nor retired is noticeably significant. Similarly, the paper highlights and documents that women on average have lower wages than men, and that the position of women in the labor market in relation to men is significantly improved with an increase in the level of education.

Key words: labor market, vulnerable groups, women, youth, older people, Serbia, EU.

LITERATURA:

Avlijaš, S., Ivanović, N., Vladisavljević, M., & Vujić, S. (2013). Gender pay gap in the Western Balkan countries: evidence from Serbia, Montenegro and Macedonia. FREN-Foundation for the Advancement of Economics.

Aleksić, D. (2017). „Nismo svi jednaki: doprinos ekonomske krize produbljivanju razlika unutar kontingenta radne snage u Srbiji“, u: Živković, A., D. Molnar i I. Janković (ur.) Tematski zbornik radova Ekonomska politika i razvoj (2017), CID, Ekonomski fakultet u Beogradu, Beograd.

Marjanović, D. (2016). "Tranzicija mladih žena i muškaraca na tržištu rada Republike Srbije". Publikacija Work4Youth serija br. 36. ILO

RZS. (2017). Pilot - istraživanje o strukturi zarada za 2014. godinu, <http://www.stat.gov.rs/WebSite/userFiles/file/Zaposlenost%20i%20zarade/SajtSES%20publikacija.pdf>

RZS (2017). Bilten Anketa o radnoj snazi u Republici Srbiji, 2016. <http://publikacije.stat.gov.rs/G2017/Pdf/G20175623.pdf>

Projekcije radne snage Republike Srbije 2010-2050. (2011). RZS. http://webbrzs.stat.gov.rs/Website/repository/documents/00/00/37/45/projekcije_radne_snage.pdf

Radivojević, B., & Nikitović, V. (2010). "Labour force sustainability under conditions of demographic ageing". Zbornik Matice srpske za društvene nauke, (131), 455-464.

Statistički godišnjak Republike Srbije (2016). RZS

Structure of Earnings Survey (2016). Eurostat Press Office. <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7762327/3-08122016-AP-EN.pdf/3f02c5ed-81de-49cb-a77e-74396bac2467>

Eurostat, <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>